

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

**DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ
WORKING PAPER SERIES**

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 21 / 2016-05

**TÜRKİYE'DE KADIN GİRİŞİMCİLİK: KADINLARI GİRİŞİMCİLİĞE
YÖNELTEN FAKTÖRLER, KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

Meryem Demet ÖZTÜRK*

İ. Kahraman ARSLAN**

---

* demet.ozturk@ito.org.tr İstanbul Ticaret Odası

** karslan@ticaret.edu.tr Doç. Dr. İstanbul Ticaret Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi

Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Özet

Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çalışma hayatında ağırlıkları büyük ölçüde hissedilen kadınların, sahip oldukları yetenekleri kullanabilme, ekonomik bağımsızlık, esnek çalışma saatleri, kendi kendinin patronu olmak istemesi gibi nedenlerle ücretli çalışan olmak yerine kişisel tasarruflarını veya banka kredisi kullanarak kendi işlerini kurmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu kapsamda kadın girişimcilerin sorunlarını tanımlamak ve çözüm önerileri oluşturmak amacıyla yapılan çalışma neticesinde Türkiye’de faaliyet gösteren kadın girişimcilerin demografik özellikleri, girişimcilik performansları, karşılaştıkları sorunlar ve kadınları girişimci olmaya yönlendiren nedenler değerlendirilerek çözüm önerileri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, kadın girişimcilik, kadın girişimcilerin sorunları, tarihsel gelişim, kadın girişimcilerin önemi

Abstract

It is widely observed that in recent years, while women’s participation in working life has gained an enormous significance in both developed and developing countries, for a variety of reasons such as being able to deploy the skills they possess, economic independence, flexibility in work hours and being their own bosses, certain women prefer to set up their own businesses - rather than being a wage earner - by using either their personal savings or bank loans. In this study, it is aimed to determine the problems of women entrepreneurs in Turkey, and also to offer solutions by evaluating the demographic profiles, entrepreneurial performances, problems faced and the reasons to become an entrepreneur.

Keywords: Entrepreneurship, women entrepreneurship, problems of women entrepreneurs, historical development, the importance of women entrepreneurs

Giriş

1980'lerden sonra girişimcilik anlayışı hızlı bir gelişme göstererek ekonomide üretim faktörü olarak yerini almış, dünyada çalışanların demografik özelliklerinde birçok değişime neden olmuş ve bu değişimden kadınlar da önemli bir oranda etkilenmiştir. Sanayi Devrimi'ne kadar kadının görevi ev işleri ve ailenin bakımından ibaretken, yaşanan gelişmeler sonucu kadının iş hayatına girmesi ile çalışan karı-koca sayısı artmış ve ailenin geçimini tek başına sağlayan anneler daha çok görülmeye başlamıştır.

Bu araştırma, kadınların çalışma hayatında girişimcilik faaliyetlerinde demografik ve kişisel özelliklerini ve yaşadıkları sorunları belirlemeyi ve bu doğrultuda girişimciliği bir kariyer tercihi olarak seçecek olan kadınlara tavsiyelerde bulunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda ilk iki bölümde, girişimcilik ve kadın girişimciliği konuları teorik olarak ele alınmıştır. Araştırma kısmında ise Türkiye'de girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların demografik özellikleri, girişimcilikte karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konmaya çalışılmıştır.

1. Girişimcilik Kavramı, Temel Boyutları ve Tarihsel Gelişim Süreci

1.1.Girişimcilik Kavramı ve Önemi

Girişimciliğin herkes tarafından bilinen ve genel kabul gördüğüne inanılan ilk tanımı Fransız asıllı İrlandalı ekonomist Richard Cantillon tarafından 1755 yılında yapılmıştır. Cantillon'a göre girişimci, kar elde etmek amacıyla işi organize eden ve işin riskini üstlenen kişidir (Sciascia, Salvatore ve De Vita, 2004:4). Jean Baptise Say de Cantillon'un tanımından yola çıkarak girişimciyi, üretici bir organizmanın oluşması için faktörleri birleştirmede aracı olan kişi olarak tanımlamıştır (Schumpeter, 1949:64). Girişimcinin yenilikçi, denenmeyen teknolojiler geliştiren ve dinamik olma özelliğinden ilk kez bahseden ise Joseph A. Schumpeter'dir (Müftüoğlu ve diğ. 2005:4). Schumpeter, risk alma ve yönetim becerisi yönüyle neoklasiklerin girişimciyi sınırlamalarını eleştirmiş ve yenilik yapmayan kişinin girişimcilik özelliklerini taşıyamayacağını savunmuştur (Kinay, H. F., 2006:24). Böylece Schumpeter'e göre girişimciler alışılmışın dışında, yeni arayışları olan farklı insanlardan oluşmaktadır (Vasapollo, 1996:197).

Günümüz koşullarında rekabetin küresel boyutlara ulaştığı, ülke ekonomileri üzerinde ulusal düzenlemelerin etkisini kaybetmeye başladığı ve dünyada üretim faktörlerinden bilgiye sahip olanların ve bilgiyi kullanabilenlerin faydalandığı bir ortamda (Ören ve Biçkes, 2011:68) ulusların zenginliği ancak girişimci bireylerin artmasıyla mümkün olmaktadır. Piyasa koşullarının belirsiz olmasına karşılık, girişimciler piyasada oluşan fırsatları görebilen, yenilikçi, risk alan ve yaratıcı bireylerdir.

Gelişmiş ülkelerde, özellikle ABD’de giderek artan yenilikçilik ve girişimcilik faaliyetleri durgun endüstrileri harekete geçirerek yeni iş alanları meydana getirmiş ve işsizlik sorunlarını azaltma eğilimi göstermiştir (Zoltan vd., 2001:239). Bu sebeple, gelişmekte olan ülkelere girişimcilik-yenilikçilik faaliyetlerinin desteklenerek ekonomik büyümeye katkı sağlanması ve yeni istihdam alanları yaratılarak işsizliğin önüne geçilmesi önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2.Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de girişimcilik özellikle 1980’li yıllardan sonra önem kazanmaya başlamıştır. Bu gelişimde 24 Ocak 1980 kararları ile yürürlüğe giren ekonomik gelişme konusundaki strateji değişikliği politikalarının büyük etkisi bulunmaktadır (Marangoz, 2013:25). 1980 kararları ile ithal ikamesine dayalı kalkınma modeli yerine serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde ihracata yönelik kalkınma stratejisi modeline geçilmiş ve ihracatı teşvik etmek amacıyla ihracatçılara maddi teşvikler sağlanmıştır.

Kasım 1981’de gerçekleştirilen II. İzmir İktisat Kongresi’nde, ferdi teşebbüslerin desteklenmesi, serbest piyasa şartlarının kolaylaştırılması, alt yapı yatırımlarının güçlendirilmesi gibi birtakım kararlar alınmıştır (Sönmez ve Şimşek, 2011:97).

2000’li yıllarda ise bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler girişimciliğin önemini giderek artırmaya başlamıştır. Yaşanan gelişmeler ışığında 21. yüzyılda girişimciler; iyi bir eğitim almış, dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilen, yeniliklere açık, teknolojiyi yakından takip eden, yabancı dil bilen, bilgi birikimine sahip ve üretici ruhlu kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011:70).

1.3.Girişimciliğin Temel Boyutları

Girişimciler içinde buldukları toplumdan ve sosyo-ekonomik çevreden etkilenmektedirler. Her ne kadar girişimcilik, kişinin şahsi yetenekleri ve eğitimi ile ilgili olsa da, bu yeteneklerin haricinde örgüt kültürü ve çevresel faktörler de girişimcinin davranışlarını ve kararlarını etkilemektedir. Girişimciliği şekillendiren faktörler üç grupta incelenmektedir (Korkmaz, 2000:168).

1. Geçmişten Gelen Faktörler: Bunlar, genetik faktörler, aile, eğitim ve deneyim gibi kişiye ait özelliklerdir.

2. Örgüt Yapısı ile İlgili Faktörler: Bu özellikler coğrafî konum, kişinin kazanmış olduğu bilgi, beceri ve tecrübeler, iş arkadaşları ile ilişkileri ve motivasyon gibi örgüt yapısı ile ilgili olan faktörlerdir.

3. Çevresel Faktörler: Bu özellikler, ekonomik şartlar, risk sermayesinin temini, girişimci örnekleri, danışmanlık hizmeti alabilme, müşteri kazanımı ve hizmet sağlanması gibi işletme çevresi ile ilgili faktörlerdir.

Literatürde daha çok düşünsel, durumsal, eylemsel ve organize olma şekline göre sınıflandırılan girişimci türleri; orijinal girişimcilik, iç girişimcilik, kurumsal girişimcilik, profesyonel girişimcilik, teknik girişimcilik, girişimci girişimciliği ve çevreci girişimcilik olarak belirtilmektedir (Top, 2006:8).

Birçok çalışmada girişimcilerin özellikleri belirtilmesine rağmen üzerinde mutabakat sağlanan bir özellikler listesi bulunmamaktadır (İraz, 2005:163). Girişimcilerin ortak özellikleri; eğitimli olma, risk alabilme, yenilikçi ve yaratıcı, yüksek başarı güdüsüne sahip, vizyon sahibi ve hayal gücü kuvvetli, özgüveni yüksek ve sorumluluk sahibi olma, analitik ve sentezci düşünme yeteneğine sahip olma, problemleri çözerek hızlı karar verebilme, yüksek motivasyon sahibi, zamanı etkin bir şekilde kullanabilme ve yönetme, liderlik özelliklerine sahip, takım çalışmasına önem verme, küresel ölçekte düşünebilmedir. Ancak çalışma alanları ve yapılan işler açısından girişimcilerin birtakım farklı özellikler sergilediği unutulmaması gereken bir gerçektir (Çevik, 2006:58).

2. Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

2.1.Kadın Girişimciler ve Önemi

Kadın girişimci; ev dışı bir mekanda, kendi adına kurduğu bir iş yerinde tek başına veya istihdam ettiği diğer kişilerle birlikte çalışan ve/veya işin sahibi olması sıfatı ile ortaklık kuran, herhangi bir mal veya servisin üretilmesiyle ilgili faaliyetleri yürüten, bu mal veya servisin dağıtım, pazarlama ve satışını yapan/yaptıran, işi ile ilgili olarak ilişkiye girilmesi gereken kişi, örgüt, kurum veya kuruluşlarla kendi adına ilişki kuran, iş sürecinin örgütlenmesi, mal ve hizmet üretiminin planlanması, iş yerinin işletilmesi, kapatılması veya geliştirilmesine kendisi karar veren ve işinden elde ettiği kazancın yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan kadındır (Ecevit, 1993:19-20).

1980'lerden itibaren girişimcilik anlayışı hızlı bir gelişme göstererek erkekler kadar kadınların da ilgi alanına girmiş ve onları da bu süreçte iş hayatının içerisine çekmiştir. Gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan ülkemiz ekonomisi kırılmalı bir yapıya sahip olup, ekonomiyi büyütmenin, zengin olmanın, yarısı kadınlardan oluşan ülke nüfusumuzun kullanılmayan potansiyelini etkin hale getirmenin ve yeni istihdam alanları yaratarak işsizliği azaltmanın yolunun kadınların girişimcilik faaliyetlerinin teşvik edilmesinden geçtiği üzerinde önemle durulması gereken bir olgudur (Soysal, 2010:71).

Kadın girişimciler, kendileri ve istihdam ettikleri kişiler için iş olanağı sunmaktadırlar. Etkin kadın girişimcilerin yaratılması, geleceğin iş dünyasının yapılandırılmasında özel olarak yerel ekonomilerin kalkınmasında, genel olarak ise ülke ekonomisinin kalkınmasında büyük önem arz etmektedir.

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların ekonomik hayata katılma ve değer üretme ve bunun sonucu olarak da ekonomik kalkınmayı sağlamada önemli payları olmasına rağmen, ekonomik kalkınmadan yararlanma payları erkeklerden daha az olmaktadır. Kaynağını erkek egemen kültürden alan cinsiyet ayrımcılığı sebebiyle kadınlar ekonomik ve toplumsal anlamda ikinci planda kalmaktadır. Bunun bir tesiri olarak da kadının rolü ev içi meşgalelerle sınırlı kalmakta ve çalışma hayatının kadının ikinci rolü olarak algılanmasını sağlamaktadır.

2.2.Kadın Girişimcilerin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

İşletme kurmak isteyen kadın finansmana ihtiyaç duymakta ve ilk olarak kredi kullanımına başvurmak istemektedir. Fakat, gayrimenkullerin çoğunlukla erkeklerin üzerine kayıtlı olması nedeniyle finans kurumları tarafından istenen teminatın kadınlar tarafından bulunamaması ve kadın girişimcilerin finans kurumları ile ilişkilerde deneyim ve bilgi eksikliği yaşamaları sermaye temini konusunda önemli bir sorun oluşturmaktadır. Finans kurumlarının teminat ve kredi koşullarını iyileştirerek kredi faizlerini düşük tutması, teminat koşullarını hafifletmesi ve kredi verilecek alanları sınırlandırmaması alternatif çözüm yollarını oluşturmaktadır.

Ülkemizde mevcut eğitim sisteminin kadınların girişimcilik becerilerini geliştirecek ve güçlendirecek nitelikte olmaması, kadınların erkeklerden daha az eğitim almalarına ve iş hayatında rekabet açısından güçlüklerle karşılaşmalarına neden olmaktadır (Şekerler, 2006:123). Kadın girişimcilere yönelik eğitim eksikliklerini tamamlamak üzere örgün ve yaygın eğitim programları hazırlanmalı, girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılarak kısa vadeli programlar düzenlenmelidir.

Türkiye’de işletme kurma ve tescil işlemleri zaman alan uzun bir süreç olarak düzenlenmiştir. Kadın girişimciler henüz işletme kurma aşamasında bilgi eksikliğinin doğal bir sonucu olarak birçok sorunla karşı karşıya kalarak yorucu bir süreçten geçmektedirler. Devlet ve ilgili kuruluşlar tarafından yasal ve idari düzenlemeler yapılarak bürokratik engellerin düzenlenerek hafifletilmesi ve danışmanlık hizmetleri sağlanması yolun başındaki girişimciler için kolaylık sağlayacaktır.

Kadın girişimciler uygun işe uygun eleman temin etmede sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlar kadın girişimcilerin işe uygun eleman alamamalarından kaynaklanabileceği gibi çalışanın kadın patrona güvenmemesinden de kaynaklanabilmektedir. Bu konuda çeşitli danışmanlık firmalarından destek alınarak kalifiye eleman temin edilebilir.

3. Türkiye’de Kadın Girişimciliği Üzerine Bir Araştırma

3.1.Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla anket formunun sorularının belirlenmesinde ilgili literatür ve daha önce yapılan çalışmalar dikkate alınarak anket soruları

oluşturulmuştur. Anket 16 sorudan ve 4 sayfadan oluşmaktadır. Ankette ilk beş soru demografik bilgilere yönelik olarak oluşturulmuştur. Anketin 6. ile 10. soruları ise ailede başka girişimci olup olmadığı, firma kuruluş şekli, kuruluş sermayesi temini ve girişimci olma yaşlarını öğrenmeye yönelik olarak oluşturulmuştur. 11. Soruda sıralama ölçeği kullanılarak girişimci olmaya yönelik ilk üç neden belirlenmiştir. 12., 13. ve 14. sorularda ise beşli likert ölçeği kullanılarak firmalarını kurarken ve işlerini yürütürken karşılaştıkları sorunlar ile belirtilen görüşlere ne ölçüde katıldıkları belirlenmiştir. 15. soru açık uçlu sorulardan oluşmakta olup, firmaya ilişkin bilgiler istenmiştir. 16. Soru ise açık uçlu olup, kadın girişimcilerin sorunlarına yönelik çözüm önerilerini belirtmeleri istenmiştir.

3.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye’de kadınları girişimciliğe yönlendiren faktörlerin ve karşılaştıkları sorunların belirlenerek çözüm önerilerinin oluşturulmasıdır.

3.3.Araştırmanın Önemi

Literatürde kadın girişimcilerin sorunlarının belirlenerek çözüm önerilerinin oluşturulmasına ilişkin pek çok çalışma bulunmakla birlikte, yapılan çalışmalar il bazında gerçekleştirilen çalışmalar olup, Türkiye genelinde yapılan bir çalışma bulunmamaktadır. Türkiye genelinde 81 ilde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin katılımıyla gerçekleştirilen bir çalışma olması sebebiyle ileride gerçekleştirilecek çalışmalar için bir temel oluşturması düşünülmektedir.

3.4. Araştırmaya Dahil Edilen Kadın Girişimcilerin Seçilmesi

Araştırmaya dahil edilen kadın girişimciler, 2007 yılında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) çatısı altında kurularak 81 ilde örgütlenen İl Kadın Girişimciler Kurulları’na üye olan kadın girişimcileri kapsamaktadır. Bu bağlamda, 12-13 Mart 2016 tarihlerinde Denizli’de gerçekleştirilen “Girişimci Kadınlar Zirvesi”ne 81 ilden katılım sağlayan 250 kadın girişimciden 123 adet anket formu elde edilmiştir. Bu % 49,2’lik bir katılım oranı olup, daha önce yapılan çalışmalar dikkate alındığında, ana kütleden seçilen örnekler üzerinde gerçekleşen katılım oranının kabul edilebilir bir oran olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.5.Verilerin Kodlanması, Düzenlenmesi ve Analizi

Alınan anket formlarındaki cevaplar kodlanarak “SPSS (Statistical Package For Social Sciences – Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi) 23 ile analiz edilmiştir. SPSS; istatistiksel olarak işlenecek veriler için bir data girişi ve analiz programıdır. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılarak, parametrik olmayan şekiller ve tablolar yardımıyla açıklanmaya çalışılacaktır. Sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadıkları ve varsayımların doğrulanıp doğrulanmaması da değerlendirilecektir.

3.6.Araştırmaya Katılan Kadın Girişimciler Hakkında Genel Bilgiler

Türkiye’de faaliyet gösteren kadın girişimcilerin % 34,1’i 40-49, % 30,1’i 30-39 ve %26’sı 50-59 yaş aralığındadır.

Türkiye’de faaliyet gösteren kadın girişimcilerin % 44,7’si üniversite ve % 34,1’i lise mezunudur. Bu sonuca göre kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe girişimci olma oranı yükselmektedir. Kadın girişimcilerin büyük bir çoğunluğu başarı ve eğitimin doğru orantılı olduğu inancından hareketle eğitimlerine önem vermektedir.

Türkiye’de faaliyet gösteren kadın girişimcilerin %63,4’ü evli ve % 36,6’sı bekadır. Bu durum bekar bir kadının kendi işini kurmasının önünde bazı engeller olduğunu ve toplumun değer yargıları ile erkek egemen iş kollarının bekar kadınların girişimci olmasını engellediği sonucunu vermektedir.

Kadın girişimcilerin eşlerinin % 63,4’ünün doktora seviyesinde ve % 29,3’ünün üniversite düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Bu sonuca göre kadın girişimcilerin eşlerinin eğitim seviyesi kendilerinden daha yüksektir.

Kadın girişimcilerin % 26,8’i çocuk sahibi değildir. Bu oran, bekar kadın girişimci oranından düşük olduğu için evli olup, çocuk sahibi olmayan kadın girişimci bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin % 35,8’i 2 çocuk ve % 23,6’sı bir çocuk sahibidir.

Tablo 2.1. Kadın Girişimcilerin Ailesinde Bulunan Girişimciler

Girişimci	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Hayır	51	41,5	41,5	41,5
Annem	5	4,1	4,1	45,5
Babam	20	16,3	16,3	61,8
Kardeşim	28	22,8	22,8	84,6
Eşim	14	11,4	11,4	95,9
Diğer	5	4,1	4,1	100
Toplam	123	100	100	

Tablo 2.1’de yer alan oranlara göre kadın girişimcilerin %58,5’inin ailesinde girişimci bulunmaktadır. Bu durum, ailede girişimci bulunmasının kadınların girişimci olmasında etkili olduğu konusunda yapılan araştırmaları doğrular niteliktedir.

Tablo 2.2. Kadın Girişimcilerin Firmasını Kurma Şekli

Firma Kuruluş Şekli	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kendim Sıfırdan				
Kurdum	88	71,5	71,5	71,5
Aile Şirket	21	17,1	17,1	88,6
Eşimin Şirketi	8	6,5	6,5	95,1
Diğer	6	4,9	4,9	100
Toplam	123	100	100	

Tablo 2.2’de görüldüğü üzere kadın girişimcilerin % 71,5’i firmasını sıfırdan kurmuştur. Bu oran kadın girişimcilerin sorunlarına ilişkin elde edilecek verilerin doğruluğunu kanıtlamaktadır.

Tablo 2.3. Kadın Girişimcilerin Kuruluş Sermayesi

Kuruluş Sermayesi	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kişisel Tasarruf	40	32,5	45,5	45,5
Akraba/Arkadaş Borçlanma	13	10,6	14,8	60,2
Banka Kredisi	13	10,6	14,8	75
Karşılıksız Destek	7	5,7	8	83
Diğer	15	12,2	17	100
Cevap Yok	35	28,5	100	
Toplam	123	100		

Tablo 2.3’de görüldüğü üzere kadın girişimcilerin firmasını kurma aşamasında %32,5 oranla kişisel tasarruflarını kullandığı, %10,6’lık oranlarla akraba/arkadaş borçlanma ve banka kredisi kullandığı tespit edilmiştir. Bu durum kadınların firmalarını kurarken banka

kredilerinden faydalanma oranının erkeklere göre çok düşük seviyelerde kaldığını göstermektedir.

Kadınları girişimci olmaya yönlendiren ilk 3 neden %19,5 oranla “ekonomik bağımsızlık”, %18,20 oranla “kendimin patronu olma” ve %15,7’lik oranla “idealimi gerçekleştirmek” olarak belirlenmiştir. Kadın girişimciler aile ihtiyaçlarını karşılamaktan ziyade ekonomik bağımsızlıklarını elde ederek girişimciliği bir kariyer olarak tercih etmektedirler.

Tablo 2.5. Kadın Girişimcilerin Firmasını Kurarken Karşılaştığı Zorluklar

Zorluklar	Önem Derecesi	Frekans	Yüzde	Aritmetik Ortalama	Toplam Yüzde
Sermaye Temini	Çok Önemli	98	79,7	3,98	100
Bürokratik İşlemler	Çok Önemli	104	84,5	4,23	100
Deneyimsizlik	Çok Önemli	84	68,3	3,41	100
Bilgi Eksikliği	Çok Önemli	95	77,3	3,86	100
Uygun Yer Seçimi	Çok Önemli	96	78	3,90	100
Kiraların Yüksek Olması	Çok Önemli	92	74,8	3,74	100
Uygun Eleman Temini	Çok Önemli	119	96,7	4,84	100
Uygun Materyal Temini	Çok Önemli	108	87,8	4,39	100
Pazarda Tanınmamış Olmak	Çok Önemli	78	63,5	3,17	100
Aile İle İlgili Sorunlar	Çok Önemli	63	51,2	2,56	100

Tablo 2.5’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları sorunların başında %96,7’lik oranla “uygun eleman temini” gelmektedir. Uygun işe uygun eleman bulma kadın girişimciler kadar erkek girişimcileri de ilgilendiren ve birçok sektörün yakındığı vasıflı eleman temininde karşılaşılan bir sorundur. Kadın girişimciler ikinci olarak % 87,8’lik oranla “uygun materyal temini”nde sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Son olarak ise %84,5’lik oranla “bürokratik işlemler” yer almaktadır.

Kadın girişimcilerin karşılaştığı güçlükler belirtilerek bu güçlüklerle katılıp katılmadıkları sorulmuş ve aşağıda belirtilen oranlarda dönüş alınmıştır.

- “Toplumun ataerkil olması kadın girişimciliğini olumsuz etkilemektedir” ifadesine %72,4’ü katılmaktadır.
- “Kendi işimi kurarken bana yol gösterenler olmuştur” ifadesine %56,1’i katılmaktadır.

- “Kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı” ifadesine %75,7’si katılmaktadır.
- “Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalıdır” ifadesine % 44,8’i katılmakta iken % 34,2’si katılmamaktadır.
- “Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamaktadır” ifadesine % 57’si katılmaktadır.
- “Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engeller oluşturmaktadır” ifadesine % 42,3’ü katılırken, % 44,7’si katılmamaktadır.
- “Çalıştığım sektördeki yasal düzenlemeler kadın girişimcilere destek vermektedir” ifadesine % 53,6’sı katılmamaktadır.
- “AB uyum sürecindeki çalışmalar kadın girişimcilerin önünü açmıştır” ifadesine % 55,3’ü katılmaktadır.
- “Kadın girişimciler erkek-kadın ayrımı olmaksızın elemanları ile sağlıklı iletişim kurabilmektedir” ifadesine % 79,6’sı katılmaktadır.
- “İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek olmuştur” ifadesine % 88,6’sı katılmaktadır.
- “Kadın girişimci olarak aileme yeterli zamanı ayırmakta zorlanıyorum” ifadesine %44,7’si katılmamaktadır.
- “Ticari faaliyetler için mali referanslar bulmada (kefil, kredi, çek-senet temini vd.) cinsiyetten kaynaklanan zorluklar bulunmaktadır” ifadesine %52,8’i katılmaktadır.
- “Sektördeki işletmeler arası ilişki ağlarında yer almada kadın olmak sorun yaratmaktadır” ifadesine %52,8’i katılmaktadır.
- “Erkek girişimciler kadın girişimcilerden daha yüksek özgüvene sahiptir” ifadesine % 47,1’i katılmazken, %45,5’i katılmaktadır.
- “Kadın girişimciler için statü, gelir sağlamaktan daha önemlidir” ifadesine %52,8’i katılmaktadır.

Tablo 2.6 incelendiğinde kadın girişimcilerin işlerini yürütürken karşılaştığı zorluklar %97,5 oranla borç ödemeleri, % 95,9 oranla vergi ödemeleri ve % 93,5 oranla bürokratik engeller ve % 91,9 oranla pazarın durgun olmasıdır. Genel olarak kadın girişimcilerin neredeyse tamamına yakınının ekonomik nedenlerden dolayı zorluklar yaşadığını ifade edebiliriz.

Tablo 2.6. Kadın Girişimcilerin İşlerini Yürütürken Karşılaştığı Zorluklar

Zorluklar	Önem Derecesi	Frekans	Yüzde	Aritmetik Ortalama	Toplam Yüzde
Pazarın durgun olması	Çok Önemli	113	91,9	4,59	100
Borç ödemeleri	Çok Önemli	120	97,5	4,88	100
Vergi ödemeleri	Çok Önemli	118	95,9	4,8	100
Bürokratik engeller	Çok Önemli	115	93,5	4,67	100
Kredi alamama	Çok Önemli	87	70,7	3,53	100
Elemanlar ile ilgili sorunlar	Çok Önemli	105	85,3	4,27	100
Müşteriler ile ilgili sorunlar	Çok Önemli	108	87,7	4,39	100
Ticari tecrübe eksikliği	Çok Önemli	94	76,4	3,82	100
Aile ilişkileri	Çok Önemli	92	74,8	3,74	100
Toplumun geleneksel baskısı	Çok Önemli	62	50,4	2,52	100
Aşırı yorgunluk	Çok Önemli	63	51,2	2,56	100

Tablo 2.7. Kadın Girişimcilerin İhracat Yapma Durumu

İhracat Yapma Durumu	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Evet	25	20,3	20,3	20,3
Hayır	98	79,7	79,7	100
Toplam	123	100	100	

Tablo 2.7’de görüldüğü üzere kadın girişimcilerin sadece %20,3’ü ihracat yapmaktadır. Kadın girişimcilerin sahip olduğu işletmeleri büyütmeleri ve ekonomik olarak güçlenmeleri için ihracat bilgi ve tecrübelerinin artırılması ve ihracat yapmaya teşvik edilmeleri gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Günümüzde teknolojinin çok hızlı bir şekilde gelişmesi ve endüstrileşmenin artması sonucu kadınların iş hayatına katılımlarında artış meydana gelmektedir. Ülkemizin ataerkil toplum yapısı, kadınların kuruluş sermayesine ulaşmalarının önündeki engeller, toplumda kadına biçilen annelik rolü gibi kadınların kendi girişimlerini kurmalarını engelleyen birçok sorunun çözülmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada kadın girişimcilerin firmasını kurarken karşılaştığı zorluklardan bürokratik işlemler, uygun eleman ve materyal temini önem derecesine göre sıralamada çok önemli sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın girişimcilerin erkek girişimcilere göre yoğun ve karmaşık bürokratik işlemler konusunda daha deneyimsiz olması ve bilgi eksikliği bürokratik işlemlerin önemli bir sorun olarak karşılına çıkmasına neden olmaktadır. Firma kurma aşamasında olan kadın girişimcilere devlet ve ilgili kuruluşlar tarafından danışmanlık desteği verilmesinin ve firma kuruluşu hakkında eğitimler düzenlenmesinin kadın girişimcilerin bürokratik işlemler hakkında bilgi sahibi olmasına ve bu sürecin önemli bir sorun olmaktan çıkarılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Uygun eleman temini sorunu ise firmanın kuruluşunda ve başarılı bir şekilde yürütülmesinde hayati bir öneme sahip olup, meslek liseleri ve üniversiteler aracılığı ile uzmanlık alanlarına göre eleman yetiştirilmesinin teşvik edilmesi gerekmektedir.

Araştırmaya katılan kadın girişimciler finans kuruluşlarından kredi kullanımında sorun yaşadıklarını belirtmektedirler. Devlet tarafından kadın girişimcilere yönelik pozitif ayrımcılık yapılarak finans kuruluşları tarafından düşük faizli kredi ve danışmanlık desteği sağlanmasının kadın girişimciliğini teşvik etmek için faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kadın girişimcilerin işleri ile ilgili eğitim ve seminerlere katılmalarının faydalı olduğu görüşüne araştırmaya katılan kadın girişimcilerin % 88,6'sı katılmaktadır. Bu durum kadın girişimcilerin sorun olarak karşılına çıkan bilgi eksikliklerini daha çok eğitime katılarak tamamladıklarını göstermektedir. Kadınlara yönelik girişimcilik eğitim ve seminerlerinin düzenli olarak açılması ve daha çok kadının bu eğitimlerden faydalanmasının sağlanması önem arz etmektedir.

Kadın girişimcilerin işlerini yürütürken karşılaştıkları zorluklar ağırlıkla ekonomik ve iş çevresi ile ilgili sorunlar olmakla birlikte, aile ilişkileri ve toplumun geleneksel baskısı da önemli derecede belirtilen zorluklar arasında yer almaktadır. Kadın girişimciliğini artırmaya yönelik devlet teşviklerinin artırılması ve pozitif ayrımcılık yapılarak vergi ve SGK yükünün azaltılması gerekmektedir.

Ayrıca, kadın girişimcilerin ihracat oranlarına bakıldığında araştırmaya katılan kadın girişimcilerin sadece %20,3'ü ihracat yaptığını belirtmiştir. Kadın girişimcilerin işletmelerini büyütmeleri ve ekonomik anlamda daha güçlü olabilmeleri için ihracata teşvik edilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Devlet tarafından ihracat yapan veya yapmak için müracaat eden kadın girişimcilere, vergi indirimleri sağlanması, gümrük vergilerinden muaf tutulması, ihracat danışmanı atanması, Pazar araştırması desteği sağlanması, yurtdışı fuarlara katılımlarını teşvik etmeye yönelik her yıl bir fuara ücretsiz olarak gönderilmeleri ve kadınlara yönelik B2B etkinlikleri düzenlenmesi kadınların bilgi ve kendine güvenlerini artırarak ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aşkın, A., Nehir, S. ve Vural, S. Ö. (2011). *Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi*. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. 6:2. s.55-72
- Çevik, E. (2006). *Girişimcilerin, Girişimcilik Tipleri ile Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Ecevit, Y. (1993). *Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli, Bildiriler ve Tartışmalar*. Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Eğitim Serisi. Ankara. Yayın No: 74.
- Sciascia, Salvatore ve Ricardo De Vita. (2004). *The Development of Entrepreneurship Research*.
- İraz, R. (2005). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Çizgi Kitabevi, Konya
- Kinay, H. F. (2006). *Girişimcilik, Kalkınma ve Rekabet İlişkisi: Kütahya'da KOBİ'lerin Girişimcilik Profili*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.
- Korkmaz, S. (2000). *Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Hacettepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, Cilt:18, Sayı:1
- Marangoz, M. (2013). *Girişimcilik*. 2. Baskı. İstanbul. Beta Basım.
- Müftüoğlu, T. Vd. (2005). *Girişimcilik*. Anadolu Üniversitesi, A.Ö.F. (Yayın No:824). 2. Baskı. Eskişehir
- Ören, K. ve Biçkes, M. (2011). *Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri: Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma*.
- Schumpeter, J. A. (1949). *Economic Theory and Entrepreneurial History. Change and the Entrepreneur Postulates and Patterns for Entrepreneurial History*. Prepared by the Research Centre in Entrepreneurial History, Harvard University. Cambridge: Harvard University Press.
- Sciascia, Salvatore ve Ricardo De Vita. (2004). *The Development of Entrepreneurship Research*.
- Soysal, A. (2010). *Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi.
- Sönmez, A. ve Şimşek, F. (2011). *Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Türkiye Ekonomisinde Yaşanan Gelişmelerin Küçük Ölçekli Bir Aile İşletmesi Üzerindeki Etkileri*. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. 6:2. s.93-114.

Soysal, A. (2010). *Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi.

Şekerler, H. (2006). *Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.

Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. Beta Basım, Kırklareli.

Vasapollo, L. (1996). *On the Economic Theory of Entrepreneurship*. International Review of Sociology. 6(2): 191-213

Zoltan, J. Acs. Morck R. K.Yeung B. (2001). *Entrepreneurship, Globalization and Public Policy*. Journal of International Management, Vol.7: 235-251.